

Бронзова статуетка на лъв, апликация на трако-римска колесница, II в. сл.Хр.

КОЙ Е ЛАКОМОТО ЦИГАНЧЕ

Александър Чочков, е известен в средите на столичните антиквари с псевдонима Лакомото циганче. Колегите му твърдят, че основните му интереси са значките. Той може да бъде видян около сергитите пред „Св. Александър Невски“, където често търси интересни предмети.

От свой източник „Кеш“ разбра, че Чочков е заявил участието си на търг за оргени с диаманти в Швейцария тази есен. Оргените със скъпоценни камъни са скъпо хоби.

Любопитен факт е, че Чочков е закупил магазин във Велико Търново на 26 октомври 2004 г. - година преди обира в музея в града. Източникът ни, който е получил предложението за закупуване на предметите от Чочков, е готов да разкаже повече подробности на разследващите органи, ако те проявят интерес по случая.

Есенна разпродажба на обраните музеи

Монети, поразително приличащи на откраднатите от Великотърновския музей преди 3 години, са предложени за проган на голям търговец в чужбина

ДЕСИСЛАВА ПОПОВ
desislava.popov@cash.bg

В големите градове на Централна Европа днес периодично може да бъде срещнат щастлив български гражданин, който празнува успешно сключена сделка с антики. Един от тях скоро ще е Александър Чочков, син на столичен полицай.

Докато баща му спасява граждани от престъпници, синът планира да изнесе голям брой антични предмети, някои от които изумително приличат на екземплярите, откраднати от трезора на Великотърновския музей преди 3 години.

Чочков неотдавна предложил да продаде сбирка от монети и други предмети на търговец в чужбина, но пропуснал да отбележи откъде се е сдобил с тях.

Случаят с обира във Велико Търново е последният голям удар по наш музей, като част от монетите вече се продаваха в интернет на страницата на аукциона на e-bay. Самото разграбване е продължило няколко дни, предполагат разследващите. Ударът е през почивните дни при настъпването на новата 2006 година, но е разкрит едва на 2 февруари, когато служителка

Находка от римски сребърни генари I-II в.

влиза в трезора. След ревизията на група експерти са констатирани липси на общо 11 169 антични монети.

Работата на разследващата комисия е проведена под натиск и при ограничения. Тогавашният директор на музея Христо Харитонов, който и до днес работи в музея, не позволява на експертите да огледат ръководената от него институция и им позволява да работят само в определени от него условия, които явно ограничават работата им.

Често крайният клиент на българските търговци са престижни музеи и колекции.

Сред откраднатите монети са находки на 230 бронзови и сребърни монети от елинската епоха, но и 66 златни статера от Александър и Филип Македонски. Тогава имаше подозрения за участието на самия директор, който беше сменен охранителната система с неподходяща. Следите за пътя на откраднатите монети сочат към търговец на антики в Мюнхен, който tradi-

ционно търгува с България. Запитан от германската полиция, той отговаря, че не може да разпознае монетите поради лошите фотографии, изпратени от българската полиция в Интерпол, а оттам в Германия.

Потърсихме Христо Харитонов за коментар. Единственото, което пожела да каже в отговор на въпроса реални ли са оценките на предметите, които се обявяват публично при всяка находка, е следното: "Единствените оценки, които правя, са тези за съда като експерт. Те са само за тяхната историческа и художествена стойност, а не пазарната им цена." Искахме да попитаме бившия директор на музея, който продължава да работи в него, дали това са монетите, откраднати от Велико Търново, но той затвори телефона.

Почти всички музеи в България са били обирани, дори и този, който няма сграда, като Музея на София. От него изчезна класьор с монети, но се оказа, че може би вследствие на пиянство, директорът на музея е затрил някъде сбирката.

Често крайният клиент на българските търговци са престижни музеи и колекции. Така се случи със статуята на Апо-

лон, открадната от музея във Разград, която днес е собственост на British Museum.

През 1996 г. по време на кражбата в Разград изчезват фигура на Силен, копия на златни монети, негърска глава балсамарий и параден шлем-маска от бронз от I-II в. До днес извършителите на обира спокойно кръстосват Европа и участват в разпродажбата. По случая работи специалното звено в прокуратурата, което полага усилия да върне както Аполон на Разград, така и сребърните чинии от Kristi's.

Само голямо стечение на обстоятелствата помага в случая с разградския обир да се върнат част от нещата, без Аполон, тъй като български експерт забелязва част от предметите в частна сбирка в Германия. Със съдействието на Интерпол нещата отново се връщат в Разград.

Практиката с обирите не е учудваща. Достатъчно е да посетите някой от регионалните музеи в почивните дни, за да видите, че служителите са толкова отегчени, че оставят хората спокойно да разглеждат, а някой може да се изкушат и да приберат нещо със себе си.

Случаи с разградския Аполон буди сериозни подозрения, тъй като никой световен музей или аукцион не би купил предмет без произходът му да е доказан. Въпреки това експерти, работещи по случая в българската прокуратура, се надяват един ден в България да се върнат предметите, които да били откраднати от музея.

Основният проблем за честите обори на музеи е в крайния хаос в охраната им, въпреки че след обира във Велико Търново, условията бяха затегнати.

Не е за пренебрегване и участието на самите музейни работници, както и техни роднини в разграбването на музейните сбирки. Повсеместна практика е подмяната на оригинали с копия. Интересно е, че тези замени се

Бронзова статуетка на бог Зевс Гръмвержец, римско копие на стар гръцки оригинал, около I в. сл.Хр.

Орген с брилянти. Такива обича да купува търговецът на антики, планиращ износ на предмети от България.

Не е за пренебрегване и участието на самите музейни работници, както и техни роднини в разграбването на ценните сбирки.

забелязват винаги от независими експерти, които работят по научни публикации. Досега нито един музей не е подал сигнал за подобни нарушения. Но главната причина, поради която от България редовно се изнасят ценности, които е трудно да бъдат върнати, е липсата на подготвени експерти, които са наясно с процедурата и събирането на документация, която да докаже произхода на предмета.

Практиката по случая със сребърните чинии, когато беше използван замесеният в продажбата им Найденов като свидетел, показва абсолютната липса на подготовка. Тогава

иманярът заяви, че е намерил чиниите, но са го излъгали с цената. Високопоставени лица излязоха с публично изявление, че си искат чиниите обратно. Действаше се на принципа „много меднен шум, преди да е свършена черната работа“. Експертите на Kristi's се изсмяха на тези доказателства и върнаха чиниите на търг обратно. Загубата беше за България, която отново беше замесена в трафик на антики.

Европейската практика показва, че отлично подготвени експерти в подобни случаи - повечето от които изкуствоведи и историци, а не полици, събират

изрядни досиета на предметите. Те дискретно преговарят за връщането на откраднатото, а пред обществеността не се съобщава нищо, докато предметите не се върнат в страната.

В България обаче практиката е обратната. Липсата на традиция в изготвянето на експертизи не е от днес. В миналото предмети, които България е изгубила, са били връщани, в замяна на други ценности, чиято стойност е била съизмерима с откраднатите. Връщането на предметите е ставало на принципа на изгодното сключена сделка с аукционни или търговци, а не доказване на произхода им от България.

Дали в България ще бъдат създадени условия за професионална работа по връщането на предметите, е трудно да се каже. И днес в специалното звено на прокуратурата работят експерти, които нямат образование в сферата на изкуството или историята. Това са ключови познания, без които връщането на изгубеното не може да стане.

А дотогава един от световноизвестните разследващите журналисти и писатели подготвя сериозна публикация за българския трафик на произведения на изкуството, която ще освети каналите, по които България търгува с наследството си.

Статери на Александър III по 2000 евро

„Кеш“ се обърна към световнопризнат експерт, който да направи оценка, на предметите, които Александър Чочков планира да продаде в Европа. Статерите са на Александър III Велики, 336-323 г. пр.Хр. Две от тях са сечени в монетарницата на град Лампсак, Мала Азия, около 323/323 г. В музея във Велико Търново са се съхранявали до обира 66 златни монети от този тип от находката от с. Самоводене. Всяка една от тях струва по 2000 евро.

Златната монета на император Никифор II Фокас (963-969 г.) се оценява за 1500 долара.

Предполагаме произход на бронзовата апликация на лъв от колесницата е от Южна България, не от района на Велико Търново. Подобни предмети се намират в областите около Стара Загора, Пловдив, Хасково. Стойността ѝ е между 3000-4000 евро. Произходът на римски сребърни денари е трудно установим. Те са типична римска находка, каквито в България са поне 200-300 подобни съкровища с денари. Монетите не са почистени химически, т.е. открити са неотдавна. Снимката е перфорирана от едната страна, възможно да е била прикачена в албум. Бронзовата статуетка на Зевс Гръмвержец е високохудожествен предмет на древната пластика, липсва тясната ръка и копито на бога. Видимо добра зелена патина, височина около 20 см. Цената ѝ е около 10 хил. евро.

Осем златни монети (статери) на Александър III Велики, 336-323 г. пр.Хр.

Безспорно доказан произход

Въпреки че темата за доказването на произхода е сериозен въпрос, има случаи, в които полиците се шегуват с него. Това е историята за заловената пратка с монети от България, която беше хваната на летището във Франкфурт през 2000 г. Тогава германските митнически власти конфискуват пратка с антики, която е адресирана до брата на бившия главен прокурор Никола Филчев - Ангел Филчев, който той щял да получи в САЩ. Според германския полицай, участвал в акцията, това е пратка с кутии от сокове и мляко, които са били изпразнения от съдържанието и напълнени с монети. Надписите на всички кутии са на български език. „В този случай има безспорно доказателство, че произходът е от България“, шегува се германският полицай. Въпреки доказателствата не беше заведено дело срещу Ангел Филчев поради протекцията на брат му, разказват служители на прокуратурата, запознати със случая.